

§ 109 Förordnande som vigselförrättare m.m., forts.

ORDFÖRANDEN:

Kyrkomötet återupptar förhandlingarna.

ERIC MUHL:

Herr ordförande! Jag har något att säga som inte är sagt förut. Min stämma har inte hörts i denna fråga. Därför vill jag börja med att säga att jag vill lägga ett eget yrkande i samband med detta. Det handlar om en liten justering. Ordet säkerställa har väckt mycket debatt och känts som ett svårt begrepp att förhålla sig till. Jag lägger därför ett förslag som innebär att vid 2012 års kyrkomöte återkomma med förslag till åtgärder som *syftar till* att samtliga präster i Svenska kyrkan innehar vigselbehörighet. Det gör att det finns en öppning för kyrkostyrelsen att kunna ta i den här frågan på ett lite mera öppet sätt. Jag ser det som så att kyrkostyrelsen skulle kunna föreslå vad som är möjligt och vad som är omöjligt att göra i de här frågorna. Det är det som vi har nytta av när vi tar ställning vid nästa års kyrkomöte.

Precis som Ragnar Persenius lyfte fram tidigare handlar det inte om en kyrka som lever uppe i det blå. När präster är vigda lyfter de likt väderballonger till skyn och svävar på i det blå. När det handlar om ekumenik är det ett hedersbegrepp som heter enhet i tro och inte i ordningar. Varje kyrka förfogar över sina egna ordningar, vilka dess präster och sammanhang ska hålla sig till. Det är det som är utgångspunkten. Det handlar alltså om vigningen, men när vi tar de ställningstaganden som vi har sett exempelvis Håkan Sunnliden personifiera, innebär det att kyrkotillhöriga som vill vigas får höra att det inte är någon som vill viga dem. Jag tror de här debatterna vi har haft under många år faktiskt har inneburit att vigselns och äktenskapets ställning bland människor i allmänhet har blivit ifrågasatt.

Jag välkomnar gärna samtalet som Esbjörn Hagberg efterfrågar och vill föra. Det är ett smärtsamt sammanhang som det står i. Vi behöver prata. Vi behöver föra det här samtalet vidare, men jag tror inte det ska börja med att vi använder bilder av förtryck och krigstermer, släggor och annat från grovarbetarsammanhang. Det handlar om ömsesidighet och lyssnande men då utifrån vårt uppdrag att vara kyrka. Det handlar om vigningen, det handlar om troheten och sammanhanget.

MICAEL ÅSMAN:

Herr ordförande och ledamöter! Jag vill spinna lite grand på vad Olle Burell sa. När jag gick i skolan för en hundra år sedan var det så, att man hade ett ämne som hette "fritt valt arbete". Det är många nu som driver den linjen och säger "nja, men du vet, jag känner inte riktigt för att göra det här, utan jag gör lite som jag känner för, jag dingar på lite med det och lite med det". Det passar inte in. Det blir ett ledningsbekymmer. Jag jobbar på landet. Plötsligt har vi präster som inte vill leda vigselgudstjänster. Då blir det bekymmer. Detta med fritt valt arbete är lite grand att man själv vill definiera vad man vill göra i sin prästerliga tjänst. Det passar inte i Karlstads stift.

Jag vill också med anledning av Eric Muhls framträdande här säga att S kommer att ta Eric Muhls förslag om ändring från säkerställa till att syfta till under starkt övervägande till i morgon. Det är inte bara S utan även C som kommer att ta det under övervägande. Tack för ordet.

BO HANSON:

Herr ordförande, övriga närvarande! Jag kände en viss olust inför Burells och Perers motion 2011:32, men ett antal deltagare här i kyrkomötet har gjort mig alldeles övertygad om att jag vill yrka bifall till utskottets förslag och gärna hoppa på en sådan här kompromiss som nu anförts. Jag talar för gruppen ÖKA och jag har även fått miljöpartiets uppdrag att tala för dem när jag nu yrkar bifall till utskottet.

Jag har i Göteborgs domkapitel talat för en tolerant hållning. Frågan är vad detta handlar om. Jag uppfattade det som provokation när ett antal präster, Sture Hallbjörner och andra i Göteborg och pensionerade sedan förra århundradet, avsa sig vigningsrättigheten. Vi är inte så vana vid provokation från vuxna, vi är vana vid att barn i trotsåldern provocerar, tonåriga barn provocerar och vad gör vi då? I regel är det ju klokast att titta åt ett annat håll och låta det vara, så går det över. Så var min hållning.

Men här finns ett antal principryttare som gör det till principfrågor. Då tror de att vi måste göra som de säger eftersom det är en principfråga, eller kanske en samvetsfråga. Är det en samvetsfråga när man är fri att avstå från att viga samkönade par? Man blir besmutsad av förordnandet. Ett sådant samvete har jag ingen respekt för. Enligt luthersk tradition ska man lyda samvetet, men det ska vara ett rätt uppfostrat samvete. De präster som känner sig så samvetsömma att de inte accepterar att de är förordnade att viga både män och kvinnor och bara vill ha ett specialförordnande som de inte kan få, de har ett illa uppfostrat samvete. Vi behöver inte ha respekt för ett sådant samvete. Vi måste säga att det är tråkigt men vi kan inte ta hänsyn till det. Vi kan göra principfrågor här och våra medborgerliga rättigheter har folk talat vackert om. Det är klart, men de gäller inte obegränsat. Vi har yttrandefrihet, men det betyder inte att vi får säga vad som helst på vilken plats som helst. Yttrandefriheten betyder inte att man får säga kränkande saker. Man får yttra i lämpliga sammanhang och det är lätt att hitta principer, hitta ordningar. Man skulle kunna ironiserat över att detta var en ordning. Lärofrågan borde tas i Ordningsnämnden i stället för Läronämnden, eftersom de yttrar sig i det som kallas för ordningsfrågor.

Vad handlar detta om? Alla personer här, vars åsikt jag känner till, som har yttrat sig i den här frågan och är på motståndarsidan mot utskottet är egentligen motståndare till beslutet 2009. Vi ska inte låta oss förvillas. Bifall till utskottets förslag.

BIRGITTA HALVARSSON:

Kamrater i kyrkomötet! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag. Det är inte svårt att bifalla motion 2011:32 från Olle Burell och Karin Perers. Den har stöd i både Läronämnden och i utslag i olika domkapitel.

Däremot vill jag beröra något som några talare här har talat om, maktspråk och maktmedel. Det vill jag ge ett annat perspektiv till. Det beror nämligen på var man står. När jag gick in i att viga till tjänst i kyrkan hade jag ett borgerligt vigningsförordnande från Länsstyrelsen. Jag vigde både homosexuella par och vanliga par. Det här ville inte jag bli av med, eftersom kyrkan då hade en syn på äktenskap som inte jag delade. Jag ville kunna fortsätta att viga homosexuella i kärlek till att leva med varandra. Jag gick in i samtal med min biskop om detta och fick då till svar att det inte gick. Jag vet att den här frågan var ända uppe i biskopsmötet och vände och svaret blev det samma. Jag måste avsäga mig den delen, annars tror jag faktiskt inte jag hade blivit vigd till präst.

Det var också ett maktspråk, men jag fick acceptera att det var kyrkans syn. Jag fick komma hit och arbeta för en annan syn och nu är vi där. Jag tycker det är fint om vi alla ändå kan närma oss och tolerera att vi har fattat beslut och att vi då ska försöka leva i tolerans med varandra.

Kompromissförslaget som nu kommer fram är en sådan del. Så länge vi pratar med varandra, så länge vi lyssnar till varandra, kan vi också hitta möjligheter att nå vägen tillsammans. Det tror jag att vi kommer att göra. Jag hoppas i alla fall det.

HANS WEICHBRODT:

Ordförande, biskopar, kyrkomöte! Många har under den här diskussionen nämnt just detta med en vända, Hans Olof Andrén till exempel. Det är inte minst en vända som många känner över att man för två år sedan ändrade äktenskapssynen, som man har haft i hela Svenska kyrkans historia. Jag är en av många som möter den här vändan bland väldigt många lekmän och anställda runt om i Sverige. I den situationen vill jag uttrycka min glädje över att det är gott att från den här talarstolen få höra så många här i kyrkomötet så bergfast tala om att det finns en väjningsrätt. Samtidigt skulle jag vilja dela att väldigt många inte är så övertygade om att denna väjningsrätt är så självklar utanför dessa väggar. Det har skapat en rädsla, där många väljer att vara tysta. Det är en vanlig situation då människor är oroliga och har fått motstridiga signaler om väjningsrätten, om den finns eller inte. Det är till exempel så vid tjänstetillsättning eller inför prästantagning.

Därför skulle jag vilja uttrycka min önskan att kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, vem det nu än är som behöver göra det, tydligt klargjorde att vi har just denna väjningsrätt som har utlovats och som redan är i funktion. Det är ju uppenbart eftersom det är så många som har nämnt det här.

Flera har varit så förvånade över att Håkan med flera har reagerat så som de har gjort, inte minst biskop Persenius här uppifrån. Det verkar som om han inte är här just nu. Personligen måste jag säga att det är precis tvärtom.. Jag är förvånad över att inte fler har reagerat på ett starkare sätt, om man tänker på den enorma turbulens som väldigt många upplever kring detta. I ett sådant läge, där det finns mycket oklarhet och där kyrkan på väldigt många olika plan har en djup kris, tycker jag att motion 2011:32 vore att gå i precis fel riktning. Den vill tala om att ta kontroll på ett sätt med maktspråk och centralisering som blir allvarlig på många nivåer. En av de mest lovvärda motioner som jag tycker har uttalats under det här kyrkomötet var den om en framtidskommission. Man skulle bjuda in till ett brett samtal och bjuda in många olika inriktningar som har varit med att bära fram Svenska kyrkan. Esbjörn Hagberg talade också om detta att vi behöver samtala. Det är precis det som jag tror skulle vara vägen fram, inte motion 2011:32 som jag yrkar avslag på.

Jag yrkar på bifall till motion 2011:35 och 2011:70.

TOMAS JANSSON:

Ordförande, ledamöter! När den här debatten började såg jag denna fråga som ganska liten. Det rörde ett tillsynsärende kring några få präster som inte riktigt ville fullfölja det här med att viga. Frågan har växt, tycker jag. Debatten visar att detta är en väldigt viktig och central fråga vi har att besluta i. Den förefaller handla om hela kyrkans vigselrätt.

I det beslut som fattades 2009 finns det två fundamentala inslag, som det är väldigt viktigt att vara rädd om, som jag ser det. Det ena var att beslutet togs att säga ja till vigsel av samkönade par, med en bibehållen rätt att inte behöva utföra

dessas vigslar för dem som inte delar den åsikten. Det är viktigt att slå vakt om rätten att inte behöva göra det. Det är viktigt att slå vakt om att vi har två legitima uppfattningar i vår kyrka i den här frågan, där en uppfattning är i minoritet men har sin existensrätt.

Den andra saken som beslutades i vigselfrågan var att kyrkan har sagt ja till att behålla sin vigselrätt. Det tycker jag också är väldigt viktigt att slå vakt om. Det ligger inte i våra medlemmars intressen att vi skulle förlora denna, att vigseln i kyrkan inte längre skulle vara en juridiskt giltig vigsel.

Det finns de som inte delar den övertygelsen med mig utan gärna skulle vilja se att kyrkan avsa sig vigselrätten. Då får vi besluta om det i denna kammare. Vi åstadkommer inte det genom att starta en liten subversiv proteströrelse som, med förhoppningen om att ett antal personer ska hoppa av vigselrätten, gör arbetssituationen ohållbar för alla andra präster som får mer att göra och på så sätt skapar en situation då man framtvingar detta. Det ser jag som en väldigt olycklig utveckling av två skäl, dels därför att jag är rädd att vi faktiskt skulle kunna hamna i det att vi förlorar vigselrätten och det vill jag inte, dels därför att jag är rädd att vi kommer att förlora möjligheten för dem som motsätter sig vigsel av samkönade par att fortsätta att göra det. Vi provocerar fram en situation som bli ohållbar och som kommer att kräva och ta till mycket mera maktspråk.

Kyrkan har kunnat leva med att det finns präster som inte vill viga fränskilda. Det har vi kunnat leva med under mycket, mycket lång tid. Vi bör under mycket, mycket lång tid kunna leva med dem som inte vill viga samkönade, men det förutsätter att vi tar det lugnt.

Därför yrkan jag på stöd för motion 2011:32 och för utskottets förslag.

SVEN E KRAGH:

Jag vill bara klarlägga det jag framförde i mitt inledningsanförande och i en replik. Det är faktiskt så att vi i centerrörelsen för det här samtalet med vår andra del av centerrörelsen – precis som alla andra goda samtal som efterlyses här – för att förstå varför kyrkan tycker att Kammarkollegiets sätt att hantera frågan kanske inte är som vi hade väntat oss. Då börjar man föra ett sådant samtal. Det gör man med dem som man känner nära och som finns där. Det innebär att det också skulle kunna vara en möjlighet för kyrkostyrelsen att fortsätta det samtalet med den riksdag som lagstiftar. Vi ska se det ur den synpunkten. Tack så mycket.

HÅKAN SUNNLIDEN:

Jag har haft anledning att komma med repliker flera gånger men det är faktiskt inte så att detta handlar om min person, inte ens för mig själv. Det handlar inte om min ovilja att viga. Jag viger gärna människor men då som en kyrklig handling. Det handlar inte heller om att mitt samvete skulle vara så orent eller om att jag liksom skulle bli befläckt om jag har ett förordnande. Jag kan mycket väl ha ett förordnande. Därför är det extra tråkigt att höra sådant som jag fick höra från Bo Hanson, att man inte är värd respekt. Det är rätt tröttsamt på sikt. Man blir mer illojal för varje månad som går.

Det är tre saker som jag vill ha med i mitt andra anförande. Det första är att jag förstår jag vad som sägs när jag hör om arbetsvägran, om att man inte är användbar och liknande saker. Men jag menar att det är otillräckligt att jämföra Svenska kyrkan med vilken arbetsgivarorganisation eller tjänsteorganisation som helst. Man kan inte utan vidare använda samma spelregler av det enkla skälet att vi talar om en kyrka, inte om vilken arbetsgivare som helst. Vi är mer än vilken arbetsgivare som helst. Vi är en kristen kyrka.

Det andra som jag ville lyfta fram är att det finns någonting i kyrkans historia som kallas för kyrkans ordo. Kyrkans ordo handlar inte om kyrkans arbetstider och ob-tillägg och allt vad det kan vara. Det är inte ordningar i den meningen. Kyrkans ordning är till exempel att vi ska kunna utföra de kyrkliga handlingarna, också vigseln. Jag är fullt införstådd med det, precis på samma sätt som jag är införstådd med det när det gäller dop och begravningar. Men man måste nog skilja på det, och om jag inte minns fel hade Dag uppe det i början av debatten. Sedan försvann det, eftersom vi fastnade på detta med arbetstider, ob-tillägg och liknande.

Det sista jag vill ta upp är varför det är en så laddad fråga. Jag börjar förstå att det var jobbigt förra kyrkomötet 2009, när det här beslutet togs. Jag tror också det är så att det i ganska stor utsträckning var ett politiskt beslut. Det betyder att vi då har det ickepolitiska kvar. Vi har ganska mycket teologiska samtal framför oss, också när det gäller vigselförordnandet. Jag stannar där. Tack.

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! I går på Verbums bord fanns boken av Ylva Eggehorn, *Älskade Dietrich, käraste Maria*, som jag då och då kastat ett öga i, en egenartad upplevelse under en debatt där *Gebäude*-mentalitet och *Ordnung muss sein*-argumenten varit rätt frekventa. Det är en rörande bok. Jag rekommenderar den.

Dietrich sitter i fängelse och är förlovad brevlades med Maria. Hon skriver:

Vad händer sen? Det viktigaste är förstås att vi blir lyckliga. Och vad menar du förresten med att vigseln är en av de kyrkliga handlingar man mest borde ifrågasätta? Det får du faktiskt förklara.

Någon förklaring får hon inte, åtminstone inte på en gång. Men frågan är inte oviktig för Dietrich. Han skriver i flera av fängelsebrevens att han ser sammanväxlingar och symbioser mellan stat och kyrka som inte kommer att hålla inför framtiden. Att en man och en kvinna vill leva tillsammans är en universell företeelse, inte exklusivt kyrkligt. Det har med skapelsen att göra. Äktenskapet blir inte andligare därför att det ingår i en kyrka. Mer och mer vill Dietrich försvara kristendomens djupa "dennasidighet", att den kristna tron i sig själv innehåller ett bejakande av det jordiska famntagat, att ingenting av detta behöver kristnas för att vara giltigt. Vårt äktenskap ska tillhöra jorden och just därför, menar Dietrich, är det heligt. Men teologi är inte vad han i första hand vill dela med Maria. Det kanske är därför hon inte får svar på sin fråga.